

O prvem turističnem društvu, ki je imelo pravila tudi v slovenskem jeziku

TURISTIČNO DRUŠTVO POSTOJNA

V letu 2013 postojnsko turistično društvo praznuje 130. obletnico ustanovitve. Pomemben jubilej z žlahtno patino. Pravila društva za olepšanje postojnskega trga in v povzdigo dohajanja tujcev so pisana v slovenskem in nemškem jeziku. Po sedaj znanih podatkih so to prva slovenska pravila kakega turističnega društva.

Glavni dejavnik za nastanek društva v Postojni je bil dotedanji razvoj turizma, ki ga je нареkovala Postojnska jama s paletto prvin, bodisi naravnih, prvinskih, ali onih drugih, ki jih je človek odigral v zgodovini turističnega urejanja.

Postojnsko jamo odlikujejo bogata zasiganost, vodoravna lega, izredna lokacija ob Postojnskih vratih, zgodnje odkritje njenih notranjih delov (leta 1818). Vse to je imelo za posledico hitro in sorazmerno kakovostno urejanje jame za turistični ogled. Leta 1874 so v Postojni zgradili prvi hotel.

Zakaj slovensko turistično društvo?

Kar nekaj dejstev, ki jih ne moremo prezreti!

Ustava habsburške monarhije iz leta 1861 je omogočila razmah kulture in narodno – prebujevalne dejavnosti. Tako kot drugod po Sloveniji so tudi na Postojnskem nastali tabori, čitalnice in telovadna društva.

Za ustanovitev Postojnskega turističnega društva z značajem slovenstva je značilnih še nekaj bistvenih prvin. Iz dokumentacije je razvidno, da so bila že leta 1859 Pravila za vodnike in služabnike Postojnske jame napisana v slovenskem jeziku.

Poseben dogodek je bila izdaja knjige Vodnika po Postojnski jami v slovenskem jeziku Etbina Henrika Coste leta 1863. To je bil prvi vodnik v našem jeziku (leta 1821 je izšel v nemškem, 1823 v italijanskem, 1854 v francoskem in 1869 v angleškem jeziku). V tej knjižici je bil tudi nov načrt jame, delo postojnskega inženirja Pavla Eunikeja. Zelo pomembno je, da so bila na tem načrtu imena slovenska. Napak bi storili, če ne bi posebej naglasili, da so leta 1880 v jami namestili tudi slovenske napise (ob nemških in italijanskih). In še nečesa ne smemo zamolčati! Na steno v Jami pod Predjamskim gradom so se podpisali predhodniki jamarskega društva Antron (ustanovljenega leta 1889). Še danes je viden napis: Slovenski gadje, 11. maj 1882. Anton Globočnik, okrajni glavar (1863 – 1885) in predsednik Jamske komisije, je kot navdušen narodnjak pomembno vplival in tudi mnogo storil za narodno prebujanje.

Menim, da so vsi navedeni dejavniki – in morda še kateri, ki sem ga prezrl, povzročili tako zgodnji nastanek **Društva za olepšanje postojnskega trga in v povzdigo dohajanja tujcev** ter vplivali na njegov značaj.

Ustanovitelji društva, na čelu katerih je bil Josip Pucich, so postavili jasna in kratka pravila s točno opredeljenimi cilji. Z olepšavo trga in pospeševanja obiska gostov iz tujine so stremeli k »povzdigi gospodarskih razmer postojnskega trga«. Naloge, ki so jih zapisali, so obsegale »izdajo popotnih knjig, tujišnikov, kart in kažipotov, postavitev razglednih tabel in klopi, zagotavljanje olajšav pri prevozu, uvedbo vodičev, nadzor nad prenočišči ter organizacijo zabav in prireditev«.

Za vire financiranja vseh navedenih dejavnosti so bili v prvi vrsti opredeljeni prispevki in prihodki od lastnih prireditev. Člani društva so bili lahko aktivni ali častni. Društveno delo je vodil sedemčlanski odbor. Občni zbor je izvolil načelnika društva, ki je le-tega zastopal navzven, in odbor, ki je nato izmed svojih članov izbral namestnika načelnika, tajnika in blagajnika. V primeru, da bi morali društvo razpustiti, so predvidevali dodelitev društvenega premoženja v dobrodelne namene.

Ta pravila je podpisal 15. januarja 1883 že imenovani načelnik Jos.(ip) Pucich. Če sledimo razvoju društvene dejavnosti, opazimo, da je bilo desetletje pred 1. svetovno vojno eno najbolj razgibanih in plodnih obdobj v življenju društva na Postojnskem.

Tudi pri olepševalnem društvu naletimo na spremembe. Z letnico 1910 zasledimo kolkovana Pravila društva za olepšanje Postojnskega mesta in k mestu spadajoče okolice ter za povzdigo prometa s tujci. Verjetni vzrok za spremembe je dejstvo, da so bile Postojni leta 1909 dodeljene mestne pravice in je bila dolgo časa najmlajše slovensko mesto.

Italijanska zasedba je bistveno spremenila razmere za društveno in kulturno dejavnost. Izjema ni bilo niti turistično društvo. Vendar pa čaka raziskovalce podrobnejši pregled arhivskih gradiv in mogoče bodo dejstva na najdenih porumenelih listih dopolnila znanje na tem področju.

Obnova in razvoj turizma po 2. svetovni vojni, predvsem vedno več obiskovalcev Postojnske jame, sta spodbudila Postojnčane, da je po ustanovnem občnem zboru 4. septembra 1952 turistično društvo ponovno uspešno zaživelo. Obilo nalog, ki so si jih neumorni člani zadali, so reševali skupaj z Mestnim ljudskim odborom, Gostinsko zbornico in podjetjem Postojnska jama. Dejavnost so zlasti bili na propagandnem področju in pri vzgoji strokovnih kadrov v gostinstvu in turizmu, pa tudi Postojna je dobivala vedno lepšo podobo.

Neke nedelje 1958 so člani pričeli s krampi in lopatami urejati prostor med skalami v smrekovem gozdu za bodoče šotorišče (Turistično naselje Pivka jama).

Že leta 1969 je društvo dobilo stalne prostore na Tržaški cesti in je odprlo lastno informacijsko pisarno, kar je pomenilo novo kakovost dela pri društvu in pridobitev za vse obiskovalce Postojne, ki so si želeli več informacij.

V zadnjem času uresničuje društvo celovito zastavljen in obširen program dejavnosti prek dela komisij:

- za propagando, informiranje in prireditve,
- za splošno in hortikulturno ureditev mesta,
- za delo z mladimi in
- gospodarske komisije

Obdobje preteklih let je bilo za Turistično društvo Postojna zelo pestro, plodno in programsko zelo ustvarjalno. Med pomembnejšimi projekti, ki so rezultat uspešnega večletnega sodelovanja in so priznanje ter zaupanje delu TD Postojna izstopa **projektna povezava širšega turističnega prostora, in sicer Krasa, Brkinov in Notranjske**; to se kaže na različnih področjih dela:

1. **izdaja mesečnih in letnega koledarja prireditev Brkini, Kras, Notranjska;**
2. **ustanovitev Turistične zveze Brkini, Kras, Notranjska, ki združuje 25 turističnih in drugih društev z območja Krasa, Brkinov in Notranjske, v letu 2001;**
3. **posredovanje turističnih in drugih informacij za celotno navedeno območje in tudi širše;**
4. **zasnova, priprava, izdaja in založba kataloga Skrivnostni KRAS in turistične jame Slovenije** v sodelovanju s Slovensko turistično organizacijo in občinami ter drugimi ustanovami na navedenem območju; laskave so ocene o kakovosti edicije, saj smo na 52 straneh formata A4 predstavili zanimivosti in znamenitosti s površja krasa, njegove podzemeljske lepote in bogastvo z izčrpnimi informacijami; v slovenskem, angleškem, nemškem, italijanskem, španskem in francoskem jeziku in v skupni nakladi 300.000 izvodov.
5. **predstavitev pobude in zavzemanje, da postane kras samostojno turistično območje**, saj je slovenski kras v evropskem in svetovnem merilu prepoznavna pokrajina z bogato kulturno in izjemno naravno dediščino. Uspelo nam je, da so

avtorji v slovenski turistični strategiji 2002 – 2006 opredelili, da kras predstavlja v širšem okolju absolutno konkurenčno prednost slovenskega turizma.

V okviru Poletnih kulturnih prireditev 1976 – 2013 društvo organizira:

- Pustovanje v Postojni
- Mednarodni glasbeni festival mladih, Postojna
- Furmanski praznik, Postojna

Nekatere prireditve so postale tradicionalne.

Na področju informacijske dejavnosti smo, sicer po letu 1997 v manj naklonjenem okolju, poleg TIC - a na Jamski cesti in Turističnega biroja na Tržaški cesti, leta 2000 odprli še informacijsko pisarno z menjalnico v hotelu Jama pri Postojnski jami, v kasnejših letih pa delovali v Vivariju Proteus pri Postojnski jami ter nazadnje v »čebelnjaku« pri Modrijanovem mlinu v Parku Postojnske jame.

TD Postojna aktivno sodeluje v projektu Moja dežela, lepa in gostoljubna v ocenjevanju mesta Postojna in v vlogi regijskega koordinatorja za območje Krasa, Brkinov in Notranjske. V preteklih letih je podelilo številna priznanja posameznim lokalom, oz. objektom, ki so si z najlepše urejenim okoljem prislužili pohvalo.

Prav tako je pomembno sodelovanje s turističnimi podmladki v OŠ v Postojni, ki se aktivno vključujejo v projekt Turizmu pomaga lastna glava.

Vsi projekti in celotno delovanje Turističnega društva Postojna je usmerjeno v pospeševanje razvoja turizma, bogatitev in dopolnjevanje turistične ponudbe, informacijsko dejavnost, promocijo turizma v najširšem pomenu besede, okoljevarstvene dejavnosti in širitev znanja in pomena turistične dejavnosti med mladimi.

TD Postojna ima že tretji mandat podeljen s strani Ministrstva za gospodarstvo, Direktorat za turizem status pravne osebe, ki deluje v javnem interesu na področju spodbujanja razvoja turizma v okviru turističnega območja in prispeva k razvoju postojnskega turizma in sooblikovanju turistične ponudbe širšega območja.

V turističnem društvu kot civilni društveni dejavnosti želimo uresničiti tezo o soodvisnosti v turistični ponudbi, o dopolnjevanju programov in sinergiji učinkov ter enkratnosti kraškega prostora. Naš namen je razvijati kakovostnejšo in razpoznavnejšo turistično ponudbo, ob spoznanju, da ne smemo zanemariti temeljev, ki so do tega pripeljali. Še več, ponosni smo na delo ustanoviteljev in rezultate naših prednikov ter smo jim hvaležni za njihov prispevek k razvoju turistične dejavnosti na Postojnskem.

Vedno obstajajo priložnosti za še kakovostnejše delo in obsežnejši program. Glede na okoliščine, v katerih je turistično društvo delovalo v zadnjih nekaj letih, smo delali dobro in storili veliko. Sicer pa to oceno prepuščam drugim, poznavalcem turistično društvene dejavnosti in turizma.

Ob stotridesetletnici delovanja pa se le s ponosom ozrimo na prehojeno pot, ki jo dokazujejo številni uspehi in nemalo priznanj, ki jih je Turistično društvo Postojna prejelo za svoje delo.

Srečko Šajn, predsednik